

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SUPT ÎNGRIJIREA D-LOR :

D-r Constantin Bucșan, D-r Onisifor Ghibu și Gheorghe Popp

CUPRINSUL :

- Gh. Popp Ce ne aduce viitorul
 Vasile Brădet Inimei (poezie)
 Gh. Pădure Primejdia turanismului maghiaro-bulgar
 Vasile Brădet Cântec trist (poezie)
 „Tribuna“ Sub cupola nemuririi : G. Coșbuc, Dr.
 I. Nistor
 G. Sima Comemorarea lui Gheorghe Lazăr
 O luptă literară
 Al. Al. Leontescu Corbii (poezie)
 Gustave le Bon despre Românii din monarhie
 Laurian Gabor Prisonier la Ruși.
 Eugeniu Revent Țara ta, (poezie)

CRONICI :

Restituirea decorațiilor austriace.—Declarațiile contelui Tisza.—Drepturi pentru românii din Bucovina.—D-l Iorga despre rostul gazetăriei.—Bucureștii—capitală cosmopolită. — Un nou examen pentru învățătorii refugiați.—Gheorghe Lazăr—liberal.—„Unirea“.—Al patrulea împrumut de război în Ungaria.—Cât putem răbda.—Confiscarea „Faciei“.—† T. I. Blaga.—Educație cetățenească.—„Ilustrațiunea“.—Crima dela Pirotehenie.—Bulgarische Bibliothek.—Un ziar unguresc la Belgrad.—Pentru abonații «Tribunei».—Cărți și reviste primite la Redacție.

REDAȚIA :
 Str. Grațioasă, 13
 BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
 SOC. AN. „RAMURI“
 Strada Licului No. 5
 CRĂIOVIA

S'a pus sub tipar

ECONOMIA COMERCIALA

SAU

CUM SE FACE COMERȚUL

Traducere din nemțește de

TIBERIU ER. CONSTANTINESCU

Un volum de 500 de pagini **LEI 10**

Cuprinde:

Toate ramurile și felurile comerțului; rolul și poziția comerțului mondial; teoriile relative la arta de a cumpăra și vinde; îndrumări la timpul cât trebuie să stea mărfurile în magazie; cât de mari trebuie să fie cheltuielile de administrație în comparație cu deverul anual; ce este și cum trebuie mărit deverul; cum se atrage clientela.

Tratează apoi:

Cooperativele, societățile de consum, sindicatele, cartelurile trusturile; bursile cu jocul lof, comerțul de speculă, efectiv și de report; arbitrajele, devizele cu calculul și comerțul lor.

Insfârșit:

Ce sunt reclamele; ce e concurența leală și neleală, cum apare și cum se combate; ce este conjectura sau posibilitățile de a exploata epocile favorabile și de a înlătura pe cele nefavorabile în comerț.

Necesare pentru negustori, funcționarii de bancă și din comerț, studenții academiei comerciale și elevii școlilor de comerț.

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

CE NE ADUCE VIITORUL

Politica ungurească nu a iubit niciodată loviturile mari și zdrobitoare față cu Românii. Cu un calcul rece, liniștit și real ea a preferit totdeauna să atingă acelaș rezultat printr'o serie de măsuri mai mici și treptate, decât printr'o singură lovitură decisivă care poate ar fi ridicat toate forțele noastre într'o rezistență înverșunată și extremă.

De aceia guvernele ungurești au adoptat metoda „de a tăia coada câinelui în rate“, cum se zice în nemțește. Acest metod de uzură, această ofensivă care se mulțumește a cuceri Verdunul încet, tranșee cu tranșee, departe de a fi absurd, a adus ungarilor, în 50 de ani, cele mai bune rezultate. O ofensivă mare, impetuoasă și hotărâtoare ar fi stârnit poate o apărare disperată, ar fi ridicat tot neamul nostru în picioare, ar fi instrăinat România aliată și ar fi compromis simpatiile europene de cari ungurii se bucurau dela 1848 încoace, ca un popor „nobil, generos și iubitor de libertate“.

Calculul unguresc nu a fost greșit. Nefind în joc totalitatea drepturilor lor, Românii nu au înțeles primejdia în întregimea ei decât foarte târziu. Fiecare atac unguresc viza numai o porțiune de teren, o parte precisă a domeniului nostru național și ne lăsa iluzia că restul vieții naționale se găsea în siguranță. După un răstimp atacul unguresc se înnoia însă și răușea să ne smulgă o nouă bucată din țărâmul politic sau cultural al vieții noastre publice. După fiecare luptă fâșia de pământ pe care trăiam apărea mai îngustă și moșia dușmanului mai largă.

Și atunci abea începurăm să înțelegem marele adevăr că nu de un drept sau altul era vorba, ci că ținta finală a vrășmașului urmărită cu conștiința limpede și neînduplecată era *totalitatea* drepturilor, însăși existența noastră națională, distrusă încet și metodic. În mintea noastră începură să se lege succesele ungurești unul

de altul într'o linie de continuitate evolutivă a cărei prelungire ideală ne ducea în mod logic la desființarea noastră națională. Și atunci înțeleseserăm că ne găseam pe un ostrov asaltat de oscilațiile fluxului și refluxului periodic al atacurilor ungurești. Și vedeam că după fiecare nou asalt o nouă *avulsione* era ruptă din pământul nostru și trecea ca *alviune*, alipită de malul unguresc.

Așa s'a procedat de pildă în chestiunea școlară în Ardeal. Scopul final al politicii ungurești a fost totdeauna maghiarizarea completă a învățământului și desființarea tuturor școlărilor noastre. Nici până azi însă ungurii nu au îndrăsnit să meargă până la această măsură drastică și extremă. Și aici ei au uzat de narcoticul evoluțiunii progresive: În anul 1868 au legiuit completa noastră libertate școlară; în 1879 au adus prima lege prin care, modest, introduceau 2—3 ore de limbă ungurească în școlăle primare; în 1884 ei o introduc și în școlăle noastre secundare; în anul 1891 se creiază *Kisked-ovurile*; în 1904 își scoate capul balonul de încercare al proiectului de lege școlară Berzeviczy; în sfârșit abea în anul 1907 vine legea Apponyi, după ce terenul fusese pregătit prin un număr însemnat de ordonanțe și dispozițiuni ministeriale succesive, tot mai avansate în acest domeniu.

Cu prilejul discuțiunii parlamentare a legii Apponyi un deputat șovinist, încurcat de labirintul de măsuri ipocrite și pline de ambiguitate ale proiectului, crezu că e mai cinstit să dea o lovitură mare, simplă și clară: el propuse un amendament care desființa pur și simplu în întregime învățământul în altă limbă decât în cea ungurească. Era maghiarizarea *sans phrase*.

Propunerea stârni o emoțiune fără margini. Ea exprima doar cugetul sincer al tuturor ungarilor „de bine“. Pusă la vot ea *trebuia* să întruncască, fără nici o îndoială, voturile tuturor deputărilor ungarilor, fără deosebire de partid.

Și atunci se petrecu un lucru ciudat.

Președintele d. Zusth suspendă ședința în mod brusc. Insuși ministrul Apponyi chemă la sine pe autorul amendamentului și-i puse alternativa de a și-l retrage imediat sau de a provoca demisiunea ministrului și cu ea a guvernului întreg al cărui stâlp principal era contele Apponyi. Intimidat, deputatul cedă. A doua zi, ziarele ungurești anunțară cu satisfacțiune că o gravă criză politică, *cu perspective de complicații externe*, fusese evitată și că timp

de 24 de ore sabia lui Damocle atârtnase asupra guvernului coaliționist.

Perspectivile de complicații externe..

Iată cuvântul sub care se ascundea teama de a vedea România trecând în tabăra alianței franco-ruse. Ori cât de mică și de slabă era România—socotită de ea însăși ca atare—ea era totuși un factor în calculele politice de maghiarizare. Un factor mai mult negativ, ce e drept, un factor de retardare, o frână, un stimul de prudență mai mult decât un factor de direcțiune pozitivă, de dreptate, de concesiuni pentru Românii din Ungaria. Dar concesiunile erau ele cu totul imposibile? Și era oare cu nepuțință de a obține, dacă nu concesiuni, cel puțin menținerea *statului quo* și stoparea politice de maghiarizare, a acestui tren care înainta cu tendința de a-și mări neconținut iuțeala inițială? Nimic mai greu decât un răspuns categoric, o sentință definitivă asupra acestei controversc. În judecarea ei ar trebui să intre cunoașterea unei sume de lucruri și documente cari nu sunt și nu ne vor fi accesibile multă vreme încă. Ar trebui să punem în discuțiune fără rezervă aceia ce azi ne pare inoportun: persoana și politica Regelui Carol I și ar trebui poate să ne reamintim o vorbă nimerită a d-lui Gh. Bogdan-Duică, rostită după campania din 1913: „Austria nu a știut ce aliat bun, neprețuit de bun, a fost pentru ea Regele României.“

Cât pentru noi, păstrăm impresia pe care o aveam încă acasă în Ardeal, că guvernele Regatului român nu au încercat niciodată să facă în interesul nostru acel *maximum* de sforțări de care erau capabile, chiar cu puterile lor reduse, și că nu au făcut totul ce se putea spre a salva nu numai demnitatea țării ci însăși direcția antirusă a politice externe ce voiau să urmărească până în capăt cu tenacitate și consecvență.

O colaborare cu Italia care se găsea cu noi într'o situație de izbitoare analogie față cu aliata sa austriacă ar fi fost de sigur indicată. Primejdia de a pierde România și Italia în acelaș timp ar fi încetinit poate viteza trenului maghiarizător.

Politica externă a României ar fi fost explicabilă numai în două cazuri. Ea trebuia să fie sau *austrofilă în mod sincer*, și atunci trebuia să facă *totul* în interesul ei, sau ea trebuia să fie *austrofilă în mod nesincer* și atunci trebuia ca, adormind vigilența vecinului dualist, ea să pregătească, sub masca alianței, atacul ful-

gerător în clipa oportună împotriva Ardealului nefortificat și pregătit sufletește pentru primirea armatelor române printr'o lungă propagandă de *avant-guerre*, culturală, politică, economică și militară.

Nici una, nici alta din aceste politici nu a fost realizată. Așa am ajuns la situația de astăzi.

Care va fi, după război, mersul trenului de maghiarizare? Va ține el oare seama, în viitor, de *posibilitatea complicațiilor externe* ca până la începutul războiului? Va merge oare politica ungurească tot pe calea etapelor prudente, a popasurilor treptate, dibuitoare, sau va arunca orice rezerve, sărind deodată drept la ținta finală? O chestiune a viitorului pe care o va rezolvi în mare parte și atitudinea Regatului român în cursul războiului european.

De pe acuma constatăm însă că în cursul acestui război *trenul politicii de maghiarizare* și-a accelerat mersul din nou. Într'un interval de 22 de luni, de când a început războiul în Ardeal, nu mai puțin de zece ziare și reviste românești au trebuit să dispară acolo, fie silit, fie de bunăvoie.

Pe celelalte terene ale vieții naționale întâlnim aceleași ravagii ale războiului. Viața politică a încetat cu totul. Întruniri, adunări, manifestații nu sunt posibile. *Comitetul executiv al partidului național este oprit a se întruni*. Lupta politică în comitate și în parlament a încetat cu totul. În viața școlară ajunge să amintim că sute de învățători au căzut, fie morți, fie prizonieri, sau se află în Regat ca refugiați.

Aceasta însemnează tot atâtea sute de școli închise azi și redeschise mâine probabil ca școli ungurești pe care le va înființa statul, profitând de golul ce se produce pentru o clipă.

Alegerile pentru congresul național bisericesc din Sibiiu au însemnat un nou pas înainte pentru politica ungurească. Acolo unde stăpânirea partidului național era incontestată până acuma, în biserică, azi guvernul unguresc a pus piciorul solid și probabil pentru totdeauna. Partidul național a fost învins și partidul maghiaron al lui Mangra va alege mâine un metropolit care va da mână de ajutor guvernului unguresc în opera lui de maghiarizare.

În mai puțin de doi ani iată deci mari domenii cucerite de politica ungurească, domenii la care ea abea îndrăsnea să se gândească înainte: presa, sute de școli, viața politică și bisericească.

Supunem aceste considerațiuni tututor bărbaților de stat români. Unde va ajunge neamul românesc din Ardeal dacă, după un război fără înfrângere, Ungaria va putea să-și continue cu aceeași creștere de viteză drumul său spre statul național unitar?

Încă 30—40 de ani de politică de maghiarizare, încă o generațiune de împilări și România va putea să pornească în sfântul război de dezrobire—dacă va mai avea *pe cine* să dezrobească în Ardeal.

Gh. Popp.

I N I M E I...

Înimă, ți-am spus odată,
Lasă visurile'n pace
Căci străjarii vieței noastre
În curând se vor re'ntoarce.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și-ți vor răscoli iar casa,
Pivnița, cămara, podul,
Zăvorând unul porțița
Să ne vadă tot norodul.

Taci, sărmano, nu mai spune
Ce visezi și ce te doare,
Căci acuși sosește clipa
Zilelor desrobitoare.

Eu o simt, o văd cu ochii
Sufletului, iată vine
Și în urma ei martirii
Curg în valuri mândre, line.

În aceia clipă mare
Să vorbești dragă de toate,
Dar acum închideți rana:
A vorbi azi nu se poate.

Vasile Brădet

PRIMEJDIA TURANISMULUI MAGHIARO-BULGAR

Ideia turanismului, a unității de rasă a popoarelor turanice, s'a născut în Ungaria în iarna anului 1912—13, în cursul războiului balcanic. Victoriile bulgărești dela Kirk-kilise și Liule-Burgas au trezit în Ungaria un curent de simpatie pentru Bulgari, acești „japonezi ai Balcanului“. Un învățat ungar de mână a treia, cu numele foarte turanic de Peukest, începu să publice articole entuziaste despre bulgari, prin cari amintea că între unguri și bulgari există o strânsă înrudire de rasă, că bulgarii nu sunt decât niște turani slavizați cari au păstrat însă toate însușirile glorioase ale popoarelor turanice: vitejia înverșunată și sălbatică și darul de a se organiza în state naționale bine întemeiate.

Articolele acestea pledau atunci pentru o înfrățire între popoarele „turanice“, atât de apropiate prin înrudirea sufletească și prin situația lor de izolare între popoarele Europei. Ideia părea atunci mai mult o inițiativă romantică. Ea plăcu publicului ungar, dar nu avu darul de a-și impune realizarea.

Astăzi însuși contele Apponyi îmbrățișează această idee. În Ungaria s'a format un fel de ligă turanică și secția din Nyiregzháza, capitala comitatului Szabolcs, clubul turanic local a invitat pe marele patriot și orator ungar ca să vorbească despre turanism.

Este remarcabil a spus contele Apponyi între altele, că mișcarea asta a turanismului care nu cuprinsese întâi decât cercurile savanților, s'a întins în cursul războiului mondial asupra milioaneilor de membrii ai popoarelor turanice. Acest fenomen arată că ideia noastră de rasă s'a adâncit. El arată că popoarele turanice au o vocațiune istorică și mondială. Turanismul nu este decât anunțarea acelor pretenții pe cari sângele vărsat de eroii noștri îl legitimează pentru totdeauna.

Prin marile sacrificii ce am făcut s'au creiat situațiuni nouă și în viitor nu mai poate să fie vorba de un *statu-quo*.

Trebue să ne asigurăm pe viitor o situațiune de inatacabilitate. În altă parte a conferinței sale, contele Apponyi a spus că popoarele turanice, ungurii, bulgarii și turcii vor forma un bloc care în viitor va exclude eventualitatea oricărei agresiuni, un bloc întemeiat nu numai pe bază etnopsihologică ci și geografică. Linia ferată Hamburg-Bagdad transformă popoarele turanice într'o unitate geografică, ceea ce e important pentru unguri pentru că această linie ferată trece prin inima țării ungurești.

Contele Apponyi a adăugat că privește cu încredere viitorul în față.

Am rezumat numai părțile cele mai caracteristice din conferința contelui Apponyi. Pentru cine cunoaște și urmărește viața publică din imperiile centrale este cunoscută prudența și rezerva cu care acolo se tratează problema românească. De aceea credem că în conferința lui Apponyi lipsește aceeași trebură să completăm noi: mărturisirea că blocul turanic este îndreptat în rândul întâi contra României și aspirațiilor românești. „Eventualitatea” unor agresiuni de care vorbește contele Apponyi e eventualitatea agresiunii românești. Situația de inatacabilitate pe care el vrea să o creieze Ungariei e tot în raport cu aspirațiile românești asupra Ardealului.

Unitatea blocului turanic, solidaritatea de interese care-l făurește și-l consolidează are două obiective: *Ardealul și Dobrogea*.

Ardealul e obiectul *negativ*, căci trebuia apărat de cucerirea românească, Dobrogea e obiectul *pozitiv*, pentru că formează ținta doririlor bulgărești, e ultima aspirație neînfăptuită a Bulgariei turanice (afară de Cavala spre care înaintează acum oștile bulgărești...)

Credem că este datoria presei românești ca să atragă atențiunea opiniei publice asupra acestui dușman vechiu, ridicat în formă nouă: primejdia celestului maghiaro-bulgar sub forma turanismului. Ea trebuie să urmărească manifestările ei, să semnalizeze toate planurile, intențiile și mărturisirile ei. Intr'o conferință admirabilă, rostită anul trecut, d. N. Iorga analizase laturea psihologică și istorică a sufletului turanic. Unde sunt scriitori cari să studieze laturea *politică*, tot mai importantă și mai amenințătoare a primejdiei turanismului?

Gh. Pădure

CÂTEC TRIST...

Lacrimile curg părău,	Ne rărim, rărim mereu
Vor mai curge înăi;	Cine știe oare
Ne sfârșim de-atăta plâns.	Câți voinici vor reveni
De durere-adâncă.	Când va fi iar soare...?

Nu știm ce va fi cu noi
Nu știm ce ne-așteaptă
Dar de-o fi ea să murim,
Fie... 'n luptă dreaptă.

V. Brădet

(Din „Gazeta Transilvaniei“)

SUB CUPOLA NEMURIRII

Gheorghe Coșbuc

Înaltul așezământ cultural și științific al neamului, Academia Română, a chemat la sânul său, prin votul unanim al membrilor ei, pe Gh. Coșbuc.

Printre învățații din diferitele părți locuite de Români, printre istoricii savanți, printre membrii naturaliști și matematici neîntrețuți ai neamului nostru, iată-l luând loc și pe țăranul dela Năsăud, pe Badea Gheorghe. De mult îi era locul acolo. Cu el intră în așezământul, care trebuie să fie mai înainte de toate național, toate admirabilele însușiri tipice ale părții celei mai bune a neamului nostru.

Din arcopagul științii românești nu putea să mai lipsească ceeace era mai caracteristic românesc.

Cântărețul minunatelor balade și idile, după ce a fost una dintre cele mai curate și mai eterne glorii ale literaturii românești, va fi de aici încolo și o ilustrație dintre cele mai frumoase ale Academiei Române.

Bunul Dumnezeu să-l ție în viață pe cel care a deplâns în accente de revoltă *moartea lui Gelu*, pentru a putea scrie în cuvinte de foc *Cântecele de vitejie* ale fraților săi din mijlocul cărora a plecat, și cari de mai bine de douăzeci de ani plâng, întocmai ca mama lui, că „Gheorghe nu mai vine“ ca să le înalțe sufletele cu *cântecele lui de biruință*.

Dr. I. Nistor

În ziua de Sf. Constantin și Elena, Academia Română a primit în sânul ei, cu solemnitatea cuvenită, pe un reprezentant al culturii bucovinene.

Noul nemuritor, d. Dr. I. Nistor, profesor la Universitatea din Cernăuți, nu e numai un istoric învățat și muncitor, ci e în acelaș timp și un îndrumător cultural al fraților noștri din Bucovina.

S'ar putea zice că întreaga d-sale activitate științifică e pusă din capul locului, nu atât în serviciul științei reci, ci în acela al îndrumării fraților săi. Fără a falsifica ceva din adevărul științific, cum se întâmplă foarte adeseori cu scriitorii austriaci și ruteni, d-l Nistor își pune cunoștințele în serviciul neamului său, pentru înaintarea căruia simte că trebuie să-și jertfească întreaga viață. Astfel de calități nu sunt tocmai frecvente nici prin alte țări, în Bucovina ele însă sunt cu totul rare, mulțumită acelei detestabile politici pe care au inaugurat-o în ultimele două decenii niște preținși Români, cari au făcut atât de mare rău neamului nostru.

D-l Nistor n'a vrut să fie Austriac în sensul bucovinean al acestui cuvânt; d-sa a vrut să fie Român în sensul general al cuvântului. De aceea d-sa nu s'a sfiit să stea ani întregi la București, — nu s'a sfiit să se ducă la Sibiu ca să vorbească înaintea unui public românesc foarte numeros și ales, despre legăturile Românilor Ardealeni cu frații lor din Bucovina, — nu s'a sfiit să se „coboare“ între dascălii Români din Bucovina, România și Transilvania, adunați la 1914 în Suceava, și nu s'a sfiit să se manifesteze ca simplu Român în ucigătoarea atmosferă politică românească din țara care e mai mult a lui Aurel Onciul.

Cine a cedit cel puțin ultimele două lucrări românești ale d-lui Nistor: *România și Rutenii în Bucovina* și *Istoria bisericii românești din Bucovina* a simțit că Academia a răsplătit pe drept meritele unui Român din afară de Regat, care acolo unde e, e în toate privințele ceiace trebuie să fie.

Cuvintele elogioase ale d-lui Iorga, care a cedit răspunsul la discursul de recepție al d-lui Nistor, n'au fost numai deosebit de frumoase, ci au fost în acelaș timp și juste.

Dorim și din parte-ne d-lui Nistor ani mulți și laborioși ca cei de până aci. Bunul Dumnezeu să-l ducă sănătos în țara d-sale de baștină, unde să-i îngăduie o activitate așa cum și-o dorește dânsul și cum i-o dorim toți...

„O LUPTĂ LITERARĂ“

D-l N. Iorga nu face parte din cei mai fericiți scriitori români. Dintre sutele de cărți publicate de d-sa în ultimii 25 de ani, abia câteva au ajuns la ediția a doua, — cele mai multe s'au oprit la ediția primă, fiind cetite de un public relativ mic. Atâta lume îl admiră pe d. Iorga, dar atât de puțini îl citesc, serios și sistematic, și atât de puțini se pătrund de ce spune d-sa. Cu atât mai rău pentru aceia—am putea zice! Căci, în adevăr, dacă este un scriitor bogat în idei de cari ne trebuiesc astăzi, apoi acesta e d. Iorga. Convingerea aceasta ni-o confirmă fiecare scriere a d-sale, și printre acestea și vol. II din „*O luptă literară*“ care a apărut acum, și care reunește vre-o 60 de articole, publicate acum zece ani în „*Sămănătorul*“.

Nu e în acest volum nici o singură pagină, care să nu fi fost citită și recităta cu pasiune acum zece ani de generația tânără, care tocmai se forma. „*Sămănătorul*“ trecea pe vremea aceia în câteva sute de exemplare în Ardeal. Singur în seminarul din Sibiu se citeau peste o sută.

Nu era student sau profesor mai de ceva dincolo, care să nu fi citit sau urmărit cu cel mai mare interes această revistă. Plăcea, de sigur, și literatura pe care o aducea, dar trebuie să spunem că ea se cetea, de fapt, în prima linie pentru articolul d-lui Iorga și pentru cronica scrisă tot de d-sa.

Aceste articole apar acum în volum.

„*O luptă literară!*“ Mărturisesc că titlul acesta mi-a părut straniu. Este, ce e drept, și ceva din „*o luptă literară*“ în opera d-lui Iorga dela „*Sămănătorul*“, dar de fapt, întreaga luptă dusă de d-sa în această revistă a fost mult mai mult decât atâta; a fost o luptă pentru *regenerarea vieții românești sub toate raporturile și mai presus de hotarele ei politice*. Literatura propriu zisă avea în această luptă, numai rolul unuia dintre factorii vieții naționale, alături de politică, de școală, de biserică, de administrație, de armată ș. a. m. d.

Prin articolele acestea ale d-lui Iorga simțiam cum se lămu-rește în fața noastră întreaga ființă a neamului românesc cu tot trecutul său și cu tot viitorul său, care trebuia să fie altul! Ori câtă „literatură“ am fi citit, de ori câți scriitori buni și mari, su-

fletul nostru de sigur că nu s'ar fi putut oțeli, ca prin cetirea acestor articole, pe cari le regăsim și acum tot atât de nouă și și de juste ca și înainte cu zece ani. În adevăr, ele n'au pierdut nimic din valoarea lor, din realismul lor, și din nenorocire, nici din actualitatea lor.

Dar mă gândesc cu durere că și această colecție de articole va avea acciaș soartă ca și alte cărți românești de astăzi, cari se citesc în cazul cel mai bun, de o mie două de oameni, și apoi se pun de-oparte, în loc ca ele să preocupe în mod statornic pe toți oamenii cu rol conducător în viața publică a neamului. Căci, în adevăr, sunt în această carte o serie de idei fundamentale, cari dacă ar străbate adânc în sufletele acestor conducători, și i-ar determina în acțiunile lor, ar putea produce atât de mult dorita schimbare radicală spre bine.

D-l Iorga vede toate manifestațiile de viață în lumina vieții întregului neam românesc. Pentru d-sa tot ce împiedecă astăzi viața românească în desfășurarea ei firească, e de ordin trecător. Dreptatea imanentă, va face, dacă vom fi harnici și luminați, să înceteze ceiace astăzi ne apasă atât de greu. De câte ori vorbește despre Români (din afară de Regat—și trebuie să spunem că nici un singur bărbat din România n'a vorbit atât de des și atât de bine informat despre aceștia, ca d. Iorga — d-sa lasă să se înțeleagă acest lucru, care se preface într'un puternic imbold spre o viață românească tot mai conștientă și mai unitară. Simți cum au dispărut, ca prin farmec, granițele cari au despărțit atât de multă vreme pe frații de același sânge, și cum, într'un viitor apropiat, vor trebui să cadă și granițele materiale dintre ei.

De sigur că iredentismul românesc are o vechime de cel puțin câteva decenii, trebuie să recunoaștem însă că el abia de vre-o zece ani încoace a intrat într'o fază mai realistă, și aceasta mulțumită mai ales activității d-lui Iorga. La d-l Iorga nu avem a face cu iredentismul declamatoric, cu ponegrirea dușmanilor neamului și cu preamărirea tuturor însușirilor noastre, ci, aici avem în fața noastră ideea cea mare, unica cu putință, care se destace dela sine din cercetarea atentă a situației noastre, și care ne impune ca o datorie implicabilă, o muncă sistematică uriașă pe toate terenurile pentru ridicarea noastră, prin noi înșine, la treapta pe care ne putem asigura apoi o viață onorabilă. „Popoarele trăesc astăzi prin cultura lor“—zice d-l Iorga (pg. 193). Cultura aceasta trebuie să

aibă la baza ei anumite idei fundamentale conducătoare, care nu pot fi pierdute nici un moment din vedere.

„Noi,—zice d-sa—ca un popor împărțit, ca un popor periclitat, pândit și amenințat, ca un popor care nu poate întinde către frații săi alt mijloc de ajutor, decât numai acela care vine din vorbirea limbii, din cultivarea literaturii, din dezvoltarea idealului, ca un astfel de popor nu poate sta alături de popoarele realiste, socotitoare, nu ne putem mulțami cu pomana de viață practică pe care o aruncă fiecă zi, ci toate silințele noastre trebuie să se îndrepteze într'acolo, ca să facem cât mai puternică, cât mai trainică legătura tuturor Românilor într'un cult, într'o idee !.. Toată înfățișarea unui popor într'un moment dat, nu-i altceva, decât efectul unei idei apropiate sau depărtate. Tot ceea ce avem astăzi vine dela o idee mai veche, dela o luptă în numele ideilor. .. Și când noi datorăm totul unor astfel de idei mântuitoare, nu putem zice: ce ne pasă nouă de asemenea idei, ca unii cari trăim din viața noastră de astăzi, din pânca trupcască de toate zilele... (pg. 313—314). În adevăr, istoria noastră ne e martoră că noi „ne-am ridicat prin ideea pe care trei—patru oameni, numai trei—patru oameni ai unui popor de mai multe milioane au făcut-o să scânteie pentru a ne mărturisii“ (316).

E adevărat, zice d, Iorga, că în sânul neamului românesc sunt, din nenorocire, o mulțime de „oameni cari nu recunosc sufletul românesc, ci numai existența materială a unui popor român“ (309). Aceasta e un rău care poate fi fatal într'un anumit moment din viața neamului. Din partea sa d. Iorga zice în legătură cu aceasta: „Poporul românesc nu-l înțelegem ca o entitate metafizică, o plâsmuire a minții abstracte, ci-l înțelegem ca acea uriașă ființă, trecută prin multe lupte, încercări și suferințe, care a smuls tuturora însă o urmă de frumuseță sau de amintiri întăritoare și care astăzi e în stăpânirea unei moșteniri, unui patriotism de tradiții, de datine, de istorie trăită care face originalitatea lui, deci dreptului la viață și îndreptariul lui neclintit. Dela acest îndreptariu pornim și potrivit cu dânsul ne întoacem către acest popor, din care facem parte cu sângele și cu inima noastră, și ne încercăm printr'o muncă iubitoare de flecare clipă să-l înălțăm către cultura modernă a neamurilor cărora le e păstrată stăpânirea lumii, a neamurilor conștiente și mândre, care pot fi sigure că vor trăi de sine, la lumina ce pornește din însăși alcătuirea lor sufletească-

În acest sens, și nu în acela de predicății trufașe, de șovinism a se înșela asupra însușirilor poporului pe care vrea să-l servească, de suficiență leneșă, care doarme pe mindire putrede ca pe laurii celei mai strălucite biruințe" (307), în acest sens declară d. Iorga că înțelege să facă naționalism. Și mai departe: „Dacă nu se va ajunge ca poporul să impună limba sa națională sentimentului de iubire al tuturor straturilor sale sociale, dacă nu vom fi în stare prin cetirea și adunarea aceleiași literaturi să unim toate puterile sociale ale poporului nostru în aceiași mare unitate etnică,—vom avea soarta Poloniei, țară care odată a avut o glorie, a avut o strălucire și a cărei urmă se caută încă pe pământul Europei" (288).

În adevăr, continuă d. Iorga în aceiași ordine de idei: „Nu vor trăi după acest secol de cât popoarele voinice, popoarele înfloritoare, popoarele unite" (299). Pentru a putea trăi astfel, avem nevoie de forțe sufletești, pe cari le-am disprețuit până acum, și la cari avem datoria de a ne întoarce pentru a ne întări prin ele. De multă vreme încoace România nu s'a sprijinit pe adevărata ei bază, pe țărănime, și de aceia a ajuns în situația insuportabilă de astăzi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Fără conștiința de fiecare clipă a unității românești, fără iubirea cea mai plină de căldură și mai adevărată prin fapte pentru țărănimea care înfățișează și sprijină acea unitate, fără cele mai minunate jertfe pentru învățătura și cartea românească" (91), totul e zidit pe nisip. Trebuie să facem totul pentru a ne conduce în întreaga noastră viață națională de „iubirea pentru viața și firea țaranului, cel mai român Român" (182).

D-l Iorga vine cu o consecvență care nu dă greș, la sufletul omenos, milostiv, răbdător care stăpânește în deobște în lumea celor de jos și care, topind formele aspre și mofturile imitate, preschimbă sub ochii noștri chiar pe cei de sus". (229). D-sa amintește la fiecare prilej potrivit pe „acea mare ființă nenorocită, luptând de două mii de ani cu împrejurări dușmane" (161), și se întoarce cu pietate și cu durere, dar și cu încredere și cu dorințe de muncă spre „sufletul chinuit al acestui popor" (262).

În ce privește cultura și literatura noastră, d. Iorga nu e dintre prezumțioșii partizani ai „artei pentru artă", ci le consideră pe acestea ca un mijloc de afirmare și de înălțare a neamului. Vorbind despre literatura noastră d-sa zice: „Literatura unui popor

cu origina depărtată trebuie să urmeze totdeauna o îndrumare normală, căci nici unei generații nu-i e îngăduit să înceapă din nou calea începută și dusă până la o bucată de vreme de înaintași... Trebuie să fie o continuitate între înaintași și urmașii lor... Literatura trebuie să se inspire înainte de toate dela nevoile și aspirațiile poporului în mijlocul căreia trăiește... Numai cu această condiție literatura are, în același timp, și caracterul mântuitor, numai pornind dela toată cunoștința poporului în mijlocul căruia se ivește numai înțelegând toate nevoile acestui popor, numai prevăzând întregul lui viitor, numai inspirându-se din toată bogăția trecutului și prezentului său, literatura ajunge un factor esențial în dezvoltarea neamului" (320). Literatura trebuie să fie, după d. Iorga: „Pânea sufletească, prin care (un neam) capătă conștiință de sine, încredere în viitorul său, mândrie față de alte neamuri, simț pentru idealul care unește pe oameni mai presus de interesele și de patimile lor, trecătoare și nemernice, și-l fac să se poată păstra în mijlocul celor mai vrășmașe vijelii și pornirilor celor mai îndârjite împotriva lui" (254). Și mai departe: „O literatură trebuie să afirme sufletul unui popor în forme cari corespund culturii timpului...

Străbătând literaturile străine — multe, cât de multe! — trebuie să ai un plan și un scop, trebuie să călătorești cu conștiință și cu economie de suflet și de timp pe aceste câmpii rodnice, care nu seamănă una cu alta. Nu te vei opri într'un singur ostrov înflorit, plin de ispite și de farmec, ca să te dai rob unor puteri care te înșeală prin plăceri ușoare. Nu uita că nu ești un drumeț merit numai să înșire drumurile sau să culeagă florile, ci un om cu socoteală, care-și adună pentru viață și-și adună pentru casă. Viața *lui*, casa *lui*, acestea trebuie să-i fie totdeauna în fundul gândului, iar nu miile de străluciri fugare... Încărcat de daruri te vei întoarce *acasă*. Aici nu vei preface casa pe gustul nimănui," ci o vei face potrivit trebuințelor *tale* intime (174).

Poate că unor isteți, cari abia au închis cutare carte de principii le vor părea unilaterale sau chiar greșite, în realitate ele sunt unicele principii pe care se poate răzima astăzi literatura și cultura neamului nostru. Ele trebuiesc afișate cu toată hotărârea tocmai fiindcă în viața noastră culturală de astăzi nu domnește nici un principiu conducător. D-l Iorga a avut un moment în care și-a pus toată încrederea în stat, dela care aștepta să facă tot ce im-

prejurările vitrege au împiedecat de a se face până acum. „În împrejurările de astăzi—zice d. Iorga—trebuie să fie dascălul, pedagogul cel mare al unui neam întârziat“ (250). Cât pentru d. Iorga recunoaște că „Statul nostru a dat în deosebitele timpuri o destul de slabă atențiune vieții noastre culturale“ (286)..

Au trecut zece ani dela constatarea aceasta de o importanță extremă și, dacă e să fim sinceri, trebuie să spunem că Statul n'a făcut nici de atunci încoace nimic sistematic și durabil pentru îndemnarea culturii neamului românesc. România nici astăzi n'are o politică culturală a neamului românesc și nici măcar a Țării românești. Facem cu o deosebită durere constatarea aceasta, care e cu atât mai grozavă, cu cât toate popoarele din jurul nostru au o asfel de politică, pe care o și urmăresc, jertfînd pentru ea nu numai bani și timp, ci și sânge din belșug.

* * *

Dacă am stăruit aici atât de mult asupra acestei cărți a d-lu Iorga, am făcut-o pentru a ne putea folosi de prilejul de a-l ruga pe d. Iorga ca, prin autoritatea pe care o are la cei cari conduc de fapt destinele neamului, atât sub raportul cultural și politic, să caute a-i face în aceste vremuri mari, cu deosebire luători aminte asupra marilor lor datorii, pe cari adeseori nu și le înțeleg în sens cu adevărat național.

Suntem siguri că, dacă d. Iorga și-ar lua asupra d-sale rolul —pe care are tot dreptul moral—de *Cato Censorius* față de conducătorii datinelor neamului românesc, multe din justele d-sale desiderate exprimate de două decenii încoace, dar rămase până astăzi simple *pia desideria*, ar lua ființă. Și un neam întreg, care suferă cumplit în toate privințele, tocmai din cauza lipsei de înțelegere a conducătorilor, i-ar păstra cea mai vie recunoștiință.

Gh. Sima

CORBII...

Pe 'ntinsa, larga pustă, în stoluri cobitoare
Ca hoarde de fantome ce rătăcesc pe zări,
Hrăpăreți, corbii negri, cât ține-albastra zare,
Vin, sfășâind văzduhul cu jalnice chiemări.

Departe..., 'n fundul pustei, adânc întunecată
De-amurgul care cade, însângerat și sur,
Se prăpădesc eroii în luptă zbuțumată
Și'n cântecul de tunuri vijelios și dur...

Departe..., unde moartea satanică și rece
Impărăția-i crudă năprasnic și-o răsfărâge,
Hidos și negru, stolul de corbi prin aer trece
Să-și stâmpere beția de carne și de sânge...

Acolo, 'n iadul nopții de chinuri mari și grele
Cu plânsete de moarte, bolnave și bizare,
Merg corbii grei și negri cu patime rebele
Să sfărțice eroii mării viitoare...

Al. Al. Leontescu

GUSTAVE LE BON DESPRE ROMÂNII DIN MONARHIE

Din „Enseignements psychologiques de la Guerre Européenne“

Paris, Flammarion, 1916

„Românii formează în Ungaria un bloc de 3 milioane. Ei sunt considerați și tratați ca un pericol național și se găsesc sub cel mai abominabil regim de violență arbitrar. Pentru ei, egalitatea drepturilor civile și politice scrise în Constituție, nu e decât un cuvânt gol. Tribunalele refuză sistematic de a le acorda protecție, dreptul de reuniune și asociație le sunt tăgăduite, jurnalele lor sunt încătușate prin cenzură și desființate prin mici pretexte, sub pedcapșa amenziilor și lunilor de închisoare.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acesta e un pasaj referitor la ura de rase și războiul actual.

Și mai departe, citează după o statistică publicată în „*Le Revue*“ că în Transilvania, revendicată de România, locuiesc: „1.540.000 Români, 380.000 Unguri, 560.000 Cehi, 234.000 Germani și 54.000 de naționalități diverse.“ În Bucovina: „208.000 Români, 268.000 Ruteni, 91.000 Ruși, 50.000 Germani, 25.000 Poloni și 8.000 Unguri.“ Cifrele acestea arată că autorul francez s'a servit de izvoare rusești (de aici că 91.000 de Ruși inexistenți în Bucovina). Constatăm încă odată că lipsa unei lucrări serioase care se expune în franțuzește chestiunea Românilor din monarhie.

PRISONIER LA RUȘI

III

In Siberia

(Continuare)

Era la sfârșitul lui Aprilie. Păraiele de apă pornite în urma topirei zăpezilor dispăruseră, pământul se zvântase încât nu mai rămăsese nicio urmă a cumplitei ierni. Razele soarelui ne dogoreau mai tare ca la noi în luna lui Cuptor. Luncile și pădurile înverzau văzând cu ochii.

Noi ne făceam programul timpului de vară. Proiectam excursiile cari o să le facem prin pădurile și satele din prejur. Puneam la cale plimbări cu bărcile și vapoarașele pe râul Tom.

Toate proiectele noastre însă ni s'au zădărnicit prin un nou ordin al comandantului de prizonieri din Siberia. Potrivit acestui ordin toți ofițerii trimiși cu soldații la țară sunt rechemați în Tomsc, și sunt încuarterați împreună cu noi în oraș, în case private închiriate. Iar după ce furăm toți concentrați urma să fim toți puși sub pază.

Așa s'a și întâmplat. La câteva zile după apariția ordinului, acesta s'a și executat și libertatea de care ne-am bucurat o iarnă întreagă ni s'a răpit chiar acuma vara, în timpul când eram mai dornici de libertate și hoinăreală.

Cauza acestor noi dispoziții au fost câțiva ofițeri activi slavi, nesocotiți, cari bucurându-se de încrederea oarbă a Rușilor în sentimentele lor slavofile, fuseseră trimiși la țară cu soldații. Unii dintre ei ajungând în ținuturi apropiate de China, nefiind controlați și supraveghiați de nimeni, s'au folosit de prilej fugind în China. Ei însă nu s'au mulțumit cu atâta, ci drept recunoștință pentru tratamentul ospitalier de care i-au împărtășit Rușii, au mai scris și câteva scrisori pline de batjocură la adresa comandanților Ruși.

Așa credeau ei să aducă servicii scumpei patrii, și să dovedească prin aceasta, că ei și în prinsoare observă „Dienstreglementul“ militar.

Adevărul însă era, că acești indivizi slabi de înger, cari până ținea ofensiva rusească erau mari rușofili, odată cu retragerea Rușilor din Carpați și-au pierdut toată nădejdea în realizarea idealului lor național și și-au creat prin evadare o ușiță de refugiu în Austro-Ungaria.

De tratamentul Rușilor nici chiar acum după ce ni s'a reluat libertatea nu ne puteam plânge în felul cum se plâng prizonierii ruși de tratamentul german și unguresc. Ni s'a luat libertatea și suferiam grozav în urma nouilor dispoziții, dar de altfel eram tratați cu aceeași bunăvoință ca și înaintea.

Libertatea de care ne-am bucurat noi, ne fusese dată nouă în mod excepțional, ca un privilegiu acordat reprezentanților unor popoară subjugate în țara lor. Ea ni s'a dat ca răsplată pentru suferințele îndurate de veacuri. Ni s'a dat ca să avem și noi parte de ea, că știau Rușii bine cât de puțin am gustat din dulceața ei.

Și ne-au dat această libertate, fiindcă aveau încredere în sentimentele noastre sincere pe cari le păstram pentru frații noștri de-acasă: pentru că erau în bună credință, că fiecare e pătruns de însemnătatea evenimentelor și de apropierea împlinirii idealului național.

Era lucru firesc să ne fie retrasă această libertate, îndată ce ne arătasem nevrednici de încrederea lor.

Acum eram și noi adevărați prizonieri. Aveam același tratament ca și Germanii și ceilalți tovarăși ai lor. Nu ne mai puteam mișca nicăiri fără a fi însoțiți de câte un soldat rus.

Până acum nu cunoscusem sentimentul ce-l ai când știi, că ai totdeauna pe cineva la spate care-ți urmărește orice mișcare. Cu timpul însă m'am obicinuit de parcă mi-ar fi lipsit ceva dacă nu-l simțiam la spate.

Vre-o câteva săptămâni am mai duso noi destul de bine. Cunoscând împrejurările din Rusia, în sfârșit ca ori unde, pe înserate ne mai făceam vânt printr-o portiță din dos, sau peste palan, și sentinelele deschizând și închizând palma, mai închi-deau și ochii.

Urmau însă din zi ce mergea ordine tot mai severe.

Nu mai aveam voie să părăsim casa fără a cere permisiune

pentru fiecare individual în parte, și permisiune nu ni se încuviința decât pentru târguit și la baie.

Firește că ori unde eșiam eram însoțiți de câte un soldat rus cu pușca la umăr.

Cu populația ni era interzisă orice convorbire.

Dela o vreme nu mai aveam voie să citim nici gazete. Hărțile ne fură confiscate.

Din bibliotecă nu mai puteam scoate și citi cărți până nu se aproba din partea comandantului din caz în caz.

Ofițerii dintr'o casă nu-i puteau vizita pe cei din altă casă și nu puteam conveni nici cu soldații noștri.

Cu toate că eram tratați la fel cu Nemții, Ungurii etc., totuși eram izolați total de ei și acum. Casele locuite de noi erau supravegiate de un comandant, iar ale lor de altul.

Fiecare casă era păzită de câte 10—15 soldați ruși în frunte cu un sergent. Acesta raporta zilnic comandantului despre cele întâmplate.

Ziua, noaptea se plimba sentinela înaintea porții, ba aflându-se excursiunile noastre de seară întreprinse peste pălanul grădinii, ni s'au pus și în grădina două sentinele.

Cei ce erau dovediți că nu respectă ordinele date, erau duși la comandament, unde în cazuri mai ușoare îi țineau câte 5—10 închiși într'o cameră separată. Cei cari gustaseră din această pedeapsă spuneau, că era mai bine că acasă. Mai veneau ofițeri rusi, mai stau de povești și le aduceau și gazete.

Poate mă lăsam și prins vreodată dacă nu-mi era teamă de pedeapsa ce se da pentru cazuri mai grave.

Pedeapsa delictelor grave pentru slavi și români era că ne trimeteau între Nemți și Unguri. Știau ei Rușii bine unde suntem mai vulnerabili. Nici nu se putea da pedeapsă mai mare, ca asta.

Pe Nemți nu-i pedepseau decât cu arest, dar rar.

Odată șase ofițeri Nemți cu un căpitan în frunte hotărâseră să fugă în China. Din Tomsc până în granița Chinei aveau de făcut vre-o câteva sute klm. Având bani de ajuns și-au făcut rost de haine civile rusești și de hărți, mi se pare prin mijlocirea unei spălătorese. Cum nu știau o boabă rusește și-au procurat și dicționar.

Aprovizionându-se cu de-ale mâncării și cu toate cele necesare pentru o excursiune așa de frumoasă, într'o noapte erau gata de plecare.

Căpitanul dă ordinul de plecare după regulament. Mare-i fu însă mirarea, că nu voia să plece nici unul. Incepu să înjure, ca acasă în cazarmă la instrucția recruților. Atunci unul mai îndrășneț își luă inima în dinți, ieși din rândurile tovarășilor, se opri la trei pași înaintea căpitanului, îi dădu onorul și-i făcu cunoscut că în „*Dienstreglement*“, un obstacol mare, invincibil la care nu s'a gândit d-l căpitan: Rusul la poartă.

Căpitanul rămase ca trăznit. Urmară câteva momente o tăcere penibilă. Căpitanul își frecă fruntea nervos și se plimbă în lungul și latul camerei, cu capul plecat. De odată se oprește în fața băeților, se înalță drept, își ridică capul întocmai ca acasă în garnizoană când pleacă în manevră și cum trebuia să fie pe câmpul de luptă, și le strigă:

„*Omul îndrășneț nu cunoaște obstacole, urmați-mă.*“

Și căpitanul pornește, ceilalți în urma lui. Ajung în tindă.

Aici e o casă, care duce în podul casei. Căpitanul îndrășneț așa cum a fost întotdeauna, urcă și acum scara cel dintâiu. Ajung în pod cu toții.

Aici alt obstacol. Coperișul casei n'are nici o deschizătură, prin care să se poată eși. Căpitanul însă ca bun soldat, care nu cunoaște nici o piedică dă ordin ca să se scoată țiglele din coperiș. Subalternii să se puie pe lucru și să descopere casa. Dar căpitanul ca mare strategian își dă seama că nu-i bine să se descopere casa întregă și îi rechemă pe toți. Indignat, se revoltă de prostia ofițerilor, îi face măgari și îi insultă cum îi vine la gură.

Dar de odată tace și căpitanul, de ce? El ca om prevăzător căuta un loc, prin care dacă să scoboare fără să fie observați de sentinelă. Aici însă în pod nu se mai știa orienta, nu știa unde-i Răsăritul și unde-i Apusul.

Tăcerea n'a ținut mult. Căpitanul, ca un om care a plecat în războiu și-a luat și busolă. Și-a adus aminte de ea, au făcut lumină și căpitanul făcu un semn cu mâna după „*Vorschrift*“ arătând direcția înaintării spre punctul de atac.

Din precauțiune căpitanul nu permise să se mai aprindă lumina. Mergeau toți înainte, tiptil, călcând numai în vârful dege-

telor. Ca să nu se piardă în întunericul din pod, se țineau de mână.

Cum n'au fost ei niciodată în partea aceea a podului, nu știau, că scândurile erau atât de coapte și roase de nu puteau să susțină un om. Căpitanul mai era și voluminos. Când ajunsese, tot în fruntea coloanei, pe scândurile slabe, trosc! Scândura s'a rupt, piciorul căpitanului a trecut prin ea așa, că un picior îi era în cameră și celălalt în pod. Ofițerii ceilalți îl prinseră de mâini și subsuori ca să-l scoată, dar nu puteau. Și nu-l puteau scoate, pentru că cineva din cameră îl trăgea de picior în direcție opusă. Și acest cineva era un soldat rus.

În mersul lor, ei trecuseră prin podul de peste camera soldaților ruși de pază. Soldatul rus trezit din somn văzând un picior atârând din grindă puse mână pe el, și-l ținu până când camarazii lui nu se urcară în pod și prinseră pe toți vitejii expediționari.

Bietul căpitan avusese ghinion. În loc să facă o gaură în coperișul casei, el făcuse în grindă, în loc să facă o călătorie de câteva sute de viorste până în China, ieșise din cameră pe ușe, ajungând în camera vecină prin pod.

In cursul anchetei ofițerii ruși abia puteau păstra nota de serioșitate. Atât de haslie li se părea, îndrăsneța încercare de evadare a căpitanului Neamț și a solilor lui. În toată tabăra s'a petrecut vreme multă pe socoteala Nemților noștri.

Comandantul nu numai că nu i-a pedepsit, dar și-a mai cerut și scuze pentru procedeul soldaților cari îi ținuseră legați până dimineța. „Mojici“, dar fini și ironici rușii..

Reproduc pățania aceasta așa cum am auzit-o din gura unui ofițer, care și el a luat parte în expediție.

Laurian Gabor

(Va urma)

ȚARA TA...

Copile, pe lume-i o țară pierdută,
Cu văi înverzite și dealuri cu flori,
Cu limpezi izvoare, cu lanuri bogate
Și glasuri duioase de privighetori...
E țara ta dulce și-a celor ca tine,
E mama duioasă a părinților tăi;
Copile, pe lume-i o țară pierdută,
Lăsată în prada dușmanilor răi.

Copile, pe lume-i o țară 'ntristată,
Că fiii ei vitregi o vând la străini,
Străinii îi fură podoabele mândre
Și'n mijlocul nostru străinii sunt câini;
Ea plânge de veacuri o soartă amară
Și-așteaptă s'o scape un „Mântuitor”,
Copile, pe lume-i o țară 'ntristată
Că fiii ei vitregi o pradă cum vor.

Copile, pe lume-i o țară vestită.
Cum n'a mai fost alta pe 'ntinsul pământ,
A 'nfrânt regi, și neamuri trufașe, odată,
Cu brațul lui Ștefan cel Mare și Sfânt...
E țara ta mândră de vremuri trecute,
Pe care noi astăzi plângând o jelim,
Copile, pe lume-i o țară vestită,
De nu-i scăpăm viața... cu toții pierim.

Eugenia Revent

COMEMORAREA LUI GHEORGHE LAZĂR

Deși avem convingerea că România nu și-a plătit nici pe departe datoria față de memoria lui Lazăr — căci ar fi trebuit ca fiecare școală din România să organizeze câte o serbare comemorativă, — trebuie să mărturisim că omagiul adus lui de către „Societatea de Științe” din București în ziua de 16 Mai a. c. a fost un frumos și înălțător semn de recunoștință a generației actuale. Într-o sală a universității, în prezența unui public de câteva zeci de persoane, d. prof. Tr. Lalescu a ținut un admirabil discurs festiv în amintirea marelui dascăl de acum o sută de ani, evocând în linii foarte izbutite, figura apostolului dela Avrig. D-l Lalescu a făcut cea dintâi încercare de biografie critică a lui Lazăr pe baza a tot ce s'a scris până acum asupra lui, rănșind să ni-l arate ca pe un deschizător de drumuri nouă în sensul cel mai înalt al cuvântului. D-l Lalescu a contribuit să înlăture părerea că Lazăr a fost un simplu dascăl de românește, adus de întâmplare în această țară. Dimpotrivă, Lazăr a fost în Transilvania o personalitate uriașă pentru vremurile și împrejurările de atunci, și aici în țară el a continuat numai, conform trebuințelor de aici, marea lui operă începută.

Conferința d-lui Lalescu se va tipări în „Buletinul Societății de Științe” de unde se va extrage și deosebit. De odată cu aceasta va apărea și Trigonometria lui Lazăr, cu un studiu introductiv asupra ei, de d-l Lalescu.

În legătură cu acestea trebuie să mai relevăm că și în unele ziare („Viitorul” și „Naționalul”) a apărut câte un articol comemorativ asupra lui Lazăr, deși trebuie să mărturisim că ceiace a făcut presa în acest punct e prea puțin. Din reviste nici una nu s'a gândit să-și plătească datoria față de Lazăr.

Poate că și-o vor plăti-o de acum înainte.

Reproducem din „Viitorul” următorul articol:

„Se împlinesc o sută de ani de când Gheorghe Lazăr a trecut munții în Capitala Munteniei, aducând cu el câți-va desagi cu

cărți și gândul luminos din care avea să isvorească o nouă viață sufletească a unui neam întreg.

Această aniversare, amintitoare a unui mare simbol de unitate culturală și a unei epoci eroice de luptă împotriva întunericului, nu poate căpăta, în împrejurările de acum, toată strălucirea sărbătorească ce i s'ar cuveni.

O societate științifică va ține o ședință festivă, *Academia* va tipări un volum, biografic și critic, asupra marelui învățător și se va organiza un pelerinaj școlar la statuia de pe Bulevard.

Atât au îngăduit împrejurările.

Evenimentul trebuie să aibă însă în cugete un răsunset mai adânc.

Căci Gheorghe Lazăr a fost cu drept cuvânt un om providențial. El a fost o strălucită sinteză reprezentativă a culturii ardelenene din secolul al XVIII-lea și pentru Români din principat, un minunat descoperitor de energii latente, un dătător de direcție, dela care viața sufletească a unui popor să ia o cale rodnică și nouă.

Principatele erau pregătite pentru o dezvoltare culturală românească la venirea lui Gheorghe Lazăr.

Semnele vremii celei noi se simțeau pretutindeni, dar, pentru ca minunea reînvierii să se facă, lipsa omul — cel care cu un cuvânt și cu un gest să pună în acțiune energiile pregătite.

Acel om a fost Gheorghe Lazăr.

El n'a creiat, ci a călăuzit. Cerințelor de carte românească, ridicate de pretutindeni, el le-a răspuns prin înființarea modestei școli de inginerie, din funcționarea căreia nu a rezultat o operă ci s'a dovedit o posibilitate.

Cultura românească a redevenit stăpână pe sine în cei doi ani de cursuri ale lui Gheorghe Lazăr.

În acest înțeles este exactă lauda elevului său, a marelui Eliad care a văzut în el pe Invictorul neamului românesc.

CRONICA

Politice și Culturale.

Restituirea decorațiilor austriace. — Mai mulți bărbați politici români, în frunte cu d. Tache Ionescu, au restituit ministrului austro-ungar din București decorațiile cu cari Impăratul dela Viena îi „onorase“ pe vremuri. De fapt această „onorare“ a fost păgubitoare intereselor noastre naționale de oarece ea n'a fost nici odată sinceră, ci a urmărit numai scopul de a-i ținea pe politicianii români într'o anumită rezervă în chestia cea mare națională.

De aceea e bine că ele au fost restituite. Să se știe la Viena, că România nu mai vrea să fie slujnică Austriei...

Cei cari au restituit astfel decorațiile au fost sărbătoriți la 22 Maiu printr'un mare „banchet național“, ținut în sala Cforiei din București, sub președenția d-lui Dicu Filipescu.

Prilejul a acesta fost folosit de către d. Filipescu și T. Ionescu pentru a anunța tuturora fuziunea celor două partide: conservator-filipescan cu cel conservator-democrat.

Declarațiile contelui Tisza. — Marele bărbat de stat ungar a făcut din nou unele declarații importante. „Războiul — a spus nobilul conte — a dovedit că politica de până acum a Ungariei a fost bună. Naționalitățile au luptat și luptă cu un devotament desăvârșit pentru patria Ungară.

Nici un Român nu dorește ca Ardealul să fie alipit la România. De astfel de „halucinații“ sunt cuprinse numai anumite capete dela București..

Conchizia: Câtă vreme Români nu vor alipirea la România, trebuie să consimtă a fi tratați așa cum le place Ungurilor!

Incântătoare perspective.

Drepturi pentru Românii din Bucovina.—O telegramă din Viena anunță că guvernul austriac a hotărât ca, începând cu 1 Sept. 1916, în toate liceele din Bucovina se se introducă și limba română sau cea ruteană, ca materii de învățământ.

Cine va fi aplecăt să creadă că aceasta e o măsură serioasă, în urma cărora Români vor putea avea vre-un folos, se înșeală amar. E numai o nouă amăgire pentru poporul român etern amăgit, de cei cari au fost mai sireji de cât el.

D-l Iorga despre rostul gazetăriei.—,Gazetăria nu e un izvor de câștig, nici un cal de paradă pe care să te vadă lumea, nici o plattformă pentru a atinge situații politice,—ci o datorie, o jertfă. Cine nu e în stare a o face, să se dea în lături, și cine poate, să iasă înainte și să-și ia cu vilejie și hotărâre locul ce i se cuvine. Căci fără o premenire în ziaristică vom rămânea o gloată care n'are de unde primi sfaturi și n'are cum se înțelege“. (Cf. *O luptă literară vol. II, pg. 70*).

București—capitală cosmopolită.—E un fenomen dureros acela pe care l-am observat dela începutul războiului în coace aici în capitala României. Intr'o vreme, când toate capitalele din lume năzuesc în mod conștient cătră o naționalizare a vieții lor, capitala României merge, în mod inconștient cătră o cosmopolitizare. Ca să ne servim de un singur exemplu vom aminti că din Maiu 1915 până astăzi s'au clădit în București nu mai puțin de trei biserici străine, una ungurească (în str. Cuza-Vodă), una englezească (în str. Memorei) și una italienească, (în Bulevardul I. C. Brătianu. Nu era destul că Bulevardul Academiei avea trei biserici străine (rusească, armenescă și grecească), fără ca în schimb să aibă măcar una românească,—acum a început și noul bulevard să se împăneze cu biserici străine.

Dacă va merge tot astfel, peste o jumătate de secol Bucureștii vor ajunge un oraș cu totul cosmopolit. Ce viață va mai putea avea țara românească cu o astfel de capitală, care în loc să se naționalizeze, se desnaționalizează pe zi ce merge?

Un nou examen pentru învățătorii refugiați.—Ministerul de Culte a fixat un nou examen pentru învățătorii refugiați, cari nu s'au prezentat la cel din Aprilie. Examenul se va ține la 25 Iunie a. c. la școala normală din Iași.

Gheorghe Lazăr — liberal.—«Istoria partidului național-liberal» de d. N. Hârjeu, apărută de curând, cuprinde și o fotografie a lui Gh. Lazăr cu totul necunoscută și diferită de singura fotografie cunoscută a lui D-l Hârjeu nu spune de unde o are, și cum a ajuns la ea? Pare a fi un lucru apocrif. E în tot cazul ciudat că acest chip nu seamănă de loc cu cel publicat de P. Poenaru în Analelele Academiei Române la 1872. Nu se poate admite ca Poenariu, care a fost elev al lui Lazăr, să fi pus în circulație o fotografie care să nu fi semănat de loc cu acela pe care voia să-l reprezinte.

În ce privește faptul că Lazăr e prezentat ca național-liberal credem, că aceasta e o lipsă de pietate. A căuta să înregimentăm și pe marii înaintași în partide politice — e o profanare pentru care nu avem cuvinte destul de grele.

„Unirea” foaia naționaliștilor-democrați dela Iași consacră un număr întreg în amintirea lui Simeon Bărnuțiu și a zilei de 3 Maiu. În fruntea acestui număr, d. A. C. Cuza publică un foarte documentat articol în care, asemănând naționalismul lui Bărnuțiu cu naționalismul nostru, arată că principiul, dela care pornesc, e acelaș, și numai doctrina diferă. În restul numărului sânt articole lămuritoare despre personalitatea, activitatea și ideile lui Bărnuțiu, cari au însuflețit toată generația dela 1848 în Ardeal. Însfârșit, o minuțioasă dare de seamă despre festivitățile dela Iași, unde amintirea zilei de 3 Maiu a fost serbată în acest an cu o deosebită solemnitate, mai ales de către tineretul universitar «Unirea» aduce astfel un frumos prinos de recunoștință față de aceia cari au așezat, cei dintâi, temelii solide a vieții noastre naționale.

Educație cetățenească.—De curând s'a constituit în țară o societate pentru educația cetățenească, având în frunte pe mitropoliți și episcopi precum și un număr de personalități cu situații marcante în viața publică.

De sigur că e multă nevoie de educație cetățenească în România, unde 99 la sută dintre cetățeni, se îngrijesc exclusiv de interesele proprii exploatarea țara în folosul lor.

Totuș ne îndoiim că noua inițiativă va avea rezultatul dorit de înființatori și de noi toți. Una dintre cauzele lipsei de șanse a fost relevată de d. N. Iorga în „Neamul românesc“. Aceasta e presa.

Dela presa românească de astăzi, nu se poate aștepta nici un concurs înțelept, desinteresat și eectiv pentru opera de educație cetățenească. De aceea d. Iorga insistă ca cei cari s'au pus în fruntea mișcării celei nouă, să se gândească la o presă nouă și cinstită.

În adevăr, ce educație cetățenească fac marile ziare românești cari zilnic atâta numai patimile, încurajează superficialitatea, egoismul și obstententia dela problema de viață cetățenească? Ce educație fac d. e. noii directori ai „Universului“, cari au răușit să coboare atât de jos, în curs de câteva săptămâni, nivelul acestui ziar atât de popular? Articolele d-lui Dărăscu sunt pur și simplu opera unui amoral inconștient, care ar trebui pus la răcoare. Iar concepția de viață cetățenească a celui alt director al „Universului“ e evidentă din clasicul discurs pe care l-a ținut cu ocazia sărbătorării sale dela Ploiești și pe care l-a închinat cu o urare „pentru șef (d. Tache Ionescu) și pentru Rege“.

Asta e concepția de educație cetățenească a celui mai mare ziar românesc! Dela cellalt mare ziar („Adevărul“), care se îndignează că d. Corbescu a confiscat n-rle de 10 Maiu al „Faclei“, în care d. Cocea scria pe drapelul României cuvântul „Rahat“ — nu putem aștepta cu mult mai mult.

Educația cetățenească n'are ce aștepta dela astfel de ziare.

„Ilustrațiunea“.—Trebuie să semnalăm aici, în mod deosebit, aparițiunea n-rului 4 (an. V) din eleganta și bogata revistă enciclopedică românească „Ilustrațiunea“. Conducătorii ei, d-nii L-Col. C. Botez și Loc. G. Arizeanu dau dovadă, că știu să ridice această revistă până la înălțimea pe care n-a atins-o până acum, la noi, nici o altă revistă ilustrată. Fiecare număr din această revistă e un pas înainte. N-rul 4 cuprinde o serie variată de articole tratând diferite chestiuni literare și culturale, conștiințioase și bune cronici artistice, militare, teatrale, muzicale, sportive, recenzii asupra mai multor reviste și cărți românești și străine, apoi o mulțime de reproduceri după tablouri și alte ilustrații în culori, pe hârtie fină. În ceea ce privește tehnica și execuția, „Ilustrațiunea“ română poate sta, cu cinste, alături de cele mai bune reviste, de acest fel, din străinătate. În ceea ce privește însă partea pur literară, credem că «Ilustrațiunea» ar putea să se laude cu colaborarea unor scriitori cu mult mai valoroși decât aceia cu cari se prezintă astăzi... cât mai mari gălăgioșilor... Asta este, credem, mai mult decât se poate tolera chiar și în țara Românească fie ea cât de liberală și de ospitalieră...

Al patrulea împrumut de război în Ungaria.—„Succesele“ puterilor centrale pe câmpurile de luptă au un ecou simțit și în lumea financiară. Al patrulea împrumut de stat, făcut în săptămânile din urmă, a avut un rezultat neașteptat de bun. În Sibiu d. e. s'au scris 27 de milioane, o sumă care trece cu mult pe cele ale primelor trei împrumuturi. Până acum, în cele patru împrumuturi singur Sibiu a scris 72 milioane coroane.

Cât putem răbda.—La Tulcea apare de mai multă vreme un ziar de propagandă germană, numit *Ecoul Dobrogei*, al cărui director este cunoscutul samsar ungar Huszár. Ca toate celelalte ziare de felul lui, firește, și acest ziar se distinge prin aceiași obrăznicie față de țara românească și față de tot ce este românesc în această țară. De-aceia l-am aruncat cu scârbă ori de câte ori ne-a căzut întâmplător în mână. Dar un ziar naționalist din Tulcea, *Conservatorul-democrat* ne atrage acum atenția asupra unui articol apărut decurând în ziarul samsarului ungar, articol prin care, nici mai mult nici mai puțin, se îndeamnă lumea la nesupunere și la răzvrătire contra ordinelor de concentrare. În adevăr, iată ce se spune textual în acel articol: „Poporul, acest prea blând popor, stă degeaba, de pofa războinicilor, de sufletul dracului (?), în tranșee, cu arma la umăr. E prea supus, când acasă zac ai lui în mizerie. Murmură lumea, e o nemulțămire în țară și pentru a preîntâmpina toate acestea (?) este nevoie de două-trei lucruri: desconcentrarea; libertatea de import și export; și cătușe (!)

Confiscarea „Faciei“. — D-l prefect al Poliției Capitalei a făcut un prețios serviciu moralei publice și educației naționale, confiscând câteva numere din publicația imundă, care e „Facia“ lui N. D. Cocea. Din parte-ne ne-am bucura dacă s'ar găsi în țară acea mână tare, care să confisice pentru totdeauna aceeași revistă atât de dăunătoare intereselor reale ale neamului nostru.

Venim dintr'o țară în care ne-am plâns foarte adeseori împotriva restrângerii libertății de presă. Aici în România am găsit mai mult decât o presă liberă, — am găsit o presă anarhică. Orice Român cu durere pentru soarta neamului trebuie să deteste din suflet această anarhie, care înainte de ce ar strica ceva nemților — cum cred sprijinitorii ei — ne strică nouă în chipul cel mai simțit.

† *T. L. Blaga.*—Liceul românesc din Brașov, care a pierdut de un an și jumătate încoace pe trei dintre cei mai distinși profesori ai săi, morți în războiu, precum și pe marele său director, Virgil Onișiu, a îndurat o nouă pierdere prin moartea tânărului profesor Tit Liviu Blaga. Profesorul Blaga a murit la vârsta de 35 de ani, în urma unei scurte boale de gât. Blaga a fost un distins fizician și un dibaciu popularizator de chestiuni științifice. El a fost în „Luceafărul“ și „Cosinzeana“ regretatul Blaga a scris foarte frumoase articole de această natură.

Pe lângă aceasta a mai publicat, în colaborare cu prof. A. Ciornea și un bogat manual de Fizică pentru cl. VII-VIII, pe baza celor mai nouă principii și rezultate ale acestei științe.

Odihnească în pace!

„*Bulgarische Bibliothek*“.—Casa de editură germană G. A. von Haben din Bremen (Germania) publică un anunț literar, vestind publicul german că a început să editeze o colecție intitulată „*Bulgarische Bibliothek*“. Au apărut până acuma patru volume și anume nr. 1 Ischirkoff: „*Bulgarien. Land u Leuter I*“ și nr. 2 aceeași lucrare volumul II; Nr. 3 Daniloff: „*Der bulgarische Bauer, volkskirtschaftliche Studie*“ și nr. 4 Arnandoff; „*Bulgarische Festbränche*“. Se mai anunță că se pregătea alte 30—40 de numere între altele un volum despre „*Literatura populară bulgărească*“ de Dr. Weigand, două volume despre istoria Bulgariei și anume unul până la 1492 de Dr. Zlatarski și al doilea dela 1892—1914 de N. Staneff, un volum despre Macedonia de Dr. Miletici etc. etc.

Ce au făcut și fac scriitorii noștri pentru a ne face în acelaș fel cunoscuți în străinătate?

Crima dela Pirotehnie.—O mână criminală a pus, în noaptea de 15 Maiu, foc la Pirotehnia din București. Au fost pagube mari, cari—se zice—că se vor putea totuși repara în câteva săptămâni.

Mâna criminală a fost de sigur străină. Ziarele scriau că au fost descoperiți ca autori ai atentatului câțiva unguri, nemți și bulgari. Ba, în „*Naționalul*“ deputatul liberal Pascal a afirmat că are indicii sigure precum că însuși ministrul plenipotențiar al Bulgariei la București, d. Radefi, e urzitorul acestui atentat. În lipsa unor comunicate oficiale, pe cari lumea le așteaptă în tot dreptul, nu-i mirare că circulă tot felul de vești necontrolabile.

Trebue să mărturisim însă că aceia cari aruncă toată vina numai pe străini fac o rea operă națională. Oricât i-am injura pe străini n'am ajutat nimic cauzei românești, câtă vreme cei chemați a conduce desfinele neamului sunt de o neglijență cu adevărat criminală, în adevăr la 1916, când statul român cheltuește câteva milioane cu construirea cercului militar din Calea Victorie, și aruncă sute de mii pentru un tren funicular (!) la școala militară dela Mânăstirea Dealului,—pentru ca de alte multe casuri de risipă nici să nu mai amintim—nu se găsește pentru paza Pirotehniei nici măcar o mie-două de lei, ci aceasta e lăsată în cel mai detestabil hal, la discreția zarzavagiilor bulgari, vecini cu ea. Ziarele ne dau în acest punct detalii revoltătoare. „*Imprejurimea Pirotehniei zice Adevărul dela 17 Maiu—este defectuoasă, din uluci, cele mai multe rupte și cu spărturi mari ce dau în curte. Acelaș ziar semnaleză „existența a numeroase poteci dosnice pe cari cineva se poate strecura în interior fără a fi văzut de nimeni și în sfârșit mulțimea de lucrători de toate naționalitățile cari sânt întrebuințați în atelierele pirotehniei*“.

Pentru această neglijență criminală credem că nu pot fi acuzați nemții sau bulgarii. Ea e specific românească și e aproape generală. Pretutindeni numai lux scump, inutil și imoral—pe de o parte—și incurie strigătoare la cer pe de alta. În astfel de împrejurări ne mirăm că străinii din țară nu și-au permis mai mult până acuma... Probabil că și-au rezervat acest drept și această plăcere pentru mai târziu...

Un ziar unguresc la Belgrad. — În capitala Serbiei a început să apară acum vre-o 3—4 luni un ziar german „*Belgrader Nachrichten*“, iar cu începere dela 1 Iunie apare și un ziar unguresc „*Belgrádi Hírek*“. Acest fapt stoarce lui „*Budapesti Hirlap*“ o adevărată efuziune de lirism. Ziarul unguresc amintește că acum doi ani ungurii din Belgrad nu îndrăzneau să

vorbească în limba lor decât pe șoptite, de teama sovinișmului sârbesc; azi cuvântul unguresc apare zilnic tipărit cu slove mari în fruntea unui ziar în Belgrad. E într'adevăr un pas mare de-atunci până azi. Dar dacă mai există o dreptate immanentă de care ne vorbesc istoricii, atunci istoria va trebui să readucă stăpânirea sârbească în capitala nenorocită a lui Petre Caragheorgheviți, și să alunge aceste flori trecătoare ale stăpânirii străine.

Nobleța de război. — O cititoare a ziarului unguresc *Budapesti Hirlap* propune într'o scrisoare publicată de acel ziar ca guvernul unguresc să acorde eroilor cari s'au distins în războiu, titluri de noblețe. Totodată, spune inițiatoroa acestei idei, numele eroilor nemaghiari cari s'au distins a o urma să fie înlocuite cu câte un „frumos“ nume unguresc ca *Sânta, Bena, Viteaz* etc. S'ar obține în acest chip pe lângă o răsplată pentru eroi și maghiarizarea unui număr însemnat de nemaghiari. Fii cei mai distinși ai naționalităților, înzestrați cu calitățile cele mai alese ar trece în tabăra maghiarismului, scăzând-o pe a nemaghiarilor. Această propunere e foarte caracteristică pentru că arată cum până și în lucrurile cele mai depărtate conștiința națională ungurescă urmărește satisfacerea nevoilor și aspirațiilor naționale de maghiarizare și că până și o femeie (e vorba de o *celitoare*) când rostește — un cuvânt în viața publică e stăpânită de visul himeric al maghiarizării.

Drumuri și orașe din România. — D-l Pavel Suru librar în București, a făcut o faptă în adevăr de laudă luând asupra sa editarea cărților cu note de călătorie ale d-lui N. Iorga. Prima dintre acestea a și apărut. E «Drumuri și orașe», apărută la 1903 în ed. I. Cartea, în această a doua ediție se prezintă în condiții deosebit de bune: tipar curat, hârtie admirabilă, ilustrațiuni bine alese și bine executate. Ca execuție, trebuie să spunem că n'avem în literatura noastră multe cărți așa de bine executate. În ce privește cuprinsul, cartea, ca tot ce scrie e foarte interesant. Stilul e de o putere deosebită. Observațiile sunt scânteietoare. Multe din ele ar merita relevate, pentru a le recomanda atențiunii acelor, cari sunt de vină că ele au mari trebuinți mențiunile, fără nici o schimbare, și în ediția a doua. În adevăr, cartea aceasta, care ar trebui citită și de alții decât de elevi de liceu și de oameni modești, einștiși dar neputincioși, are o serie întreagă de pagini, pe care ar trebui să și le graveze în inimă oamenii răspunzători din țara aceasta. «Ori oamenii nu văd în această țară, nu *prevăd*, și nu-i doare inima cum mă doare pe mine, care totuși n'am răspun-deri și plâng numai nenorocul nostru, *nedestoinicia* noastră». Așa scria la 1903 d. Iorga și la 1916 nu numai că nu s'a simțit îndemnat să le schimbe, dar a crezut că e bine să mai adauge și acestea: „Observații de astea am făcut anul trecut, și vai în marea învâlmășeală războinică a lumii de acum, trebuie să fac și azi (1916)“.

Cartea d-lui Iorga se recomandă dela sine pușinilor oameni de conștiință din această țară.

Contele Apponyi septuagenar. — Contele Apponyi a împlinit vârsta de 70 de ani. Cu acest prilej, el a fost sărbătorit de alegătorii și prietenii săi.

Într'o cuvântare ce-a rostit el a spus că lupta vieței sale a fost ca națiunea ungurescă să capete toate organele vieței sale naționale (e vorba de armata comună unde opoziția a ecrut, în frunte cu Apponyi introducerea limbii ungurești) caei altfel trebuie să piară. Contele Apponyi a spus că opoziția nu a renunțat la scopul ei și că va relua lupta după război.

Elisabeth Kótt e titlul unui roman al unuia din cei mai distinși proza-
tori austriaci mai tineri, anume Rudolf Hans Bartsch. Acțiunea romanului se pe-
trece în Ungaria și autorul insistă foarte mult asupra răului tratament pe care-l
indură neamurile nemaghiare din țară. Acest lucru a determinat autoritățile ungu-
rești ca să dispue confiscarea lui.

Amiciția germano-maghiară, nu implică pentru unguri îndatorirea unui tra-
tament mai drept față cu germanii din Ungaria și la cea dintâi încercare de critică
susceptibilitatea ungurească e dispusă a se întoarce la toată brutalitatea vechilor ei
procedee.

Artă sub specie aeternitatis.—Cetim în ziare următorul anunț vred-
nic de a fi reținut pentru marea sa valoare patriotică și națională. El e și o mică
contribuție la istoria culturii românești, și a trecutului românesc:

„Trupa „Gabrielescu“ va monta la Parcul Otetelișanu „*Ghiveci Național*“,
revistă în trei prânzuri și o gustare, datorită d-lor Dușescu-Dușu și Georgescu-Ște-
fănești“.

CĂRȚI ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE

*I. Helade Rădulescu: Amintirile și impresiile unui proscrisu. Par-
tea II. România și Franca; Partea III Tatăl nostru. Traducere din limba fran-
ceză de G. O. Gârbea. Editura revistei „Comoara satelor“, București. Prețul
3 lei.*

„*Neamul Românesc*“, joia partitului naționalist-democrat. An XI. Nr.
20 și 21 Red. și adm. Valenii-de-Munte.

„*Neamul Românesc pentru popor*“ An VII No. 20 și 21.

Noua Revistă Română, Nr. 7, vol. XVIII, Red. și Adm. București, Pa-
sajul Român 22.

Revista Bucovinei, An I Nr. 4. Red. și Adm. București, Pasajul Român 14.
România-Mare, ziar politic săptămânal, An I Nr. 18. Red. și Adm. Bu-
curești, Sf. Ionică 6.

Unirea, An 5. Nr. 17, Iași.

Ilustrațiunea, *Revistă lunară enciclopedică*, An V. Nr. 5. Director Loc.-
Col. C. L. Boltez, subdirector Loc. G. Arifeanu. Redacția și Administrația: Pa-
sajul Român, 20.

Chemarea, Ar I, Nr. 2. Organul cercului studențesc Doljean. Apare odată
pe lună. Redacția București, Eroului 12, Administrația Craiova.

Viața Literară, An II Nr. 7 și 9. Apare de două ori pe lună. Red. și
Adm. Craiova.

Națiunea, An I, Nr. 10. Ziar politic săptămânal. Focșani.

Ramuri, revistă politică săptămânală. An. I Nr. 12. Red. și Adm. Craiova.

Propășirea, An 1 Nr. 11 și 12. Publicațiune bitunară a societății elevilor
liceului „*Unirea*“, Focșani.

CĂTRE PRIETENII ȘI COLABORATORII NOȘTRI.

Toate cărțile, revistele, manuscrisele, și scrisorile cari pri-
vesc redacția „*Tribunei*“, să se adreseze la: București, Str. Gra-
țioasă, 13.

*

Aceia dintre on. abonați cari nu vor să ne trimită abona-
mentul prin poștă, îl pot plăti la mâna incasatorului nostru, d.
Dem. Ionescu-Cerbușeanu care se va prezenta în persoană sau
printr'un încredințat al său.

On. abonați au tot dreptul de a pretinde incasatorului se
umple chitanța de plată și contrachitanța în prezența lor.

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri”, Str. Licențului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

|

6 luni — 5 lei